

**Smjernice za provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca i
financiranja terorizma za obveznike u nadležnosti Hrvatske agencije
za nadzor financijskih usluga**

Zagreb, listopad 2014.

SADRŽAJ

1. Uvodne odredbe	1
1.1. Svrha i primjenjivost Smjernica.....	1
1.2. Pojmovno određenje pranja novca.....	1
1.3. Pojmovno određenje financiranja terorizma	2
1.4. Osnovna načela borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma	3
2. Zakonski okvir sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.....	4
2.1. Hrvatska i međunarodna regulativa iz područja pranja novca i financiranja terorizma.....	4
3. Mjere za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma.....	5
3.1. Sustav sprječavanja pranja novca	5
3.1.1. Ovlaštena osoba i njezin zamjenik	6
3.1.2. Stručno osposobljavanje i izobrazba zaposlenika.....	8
3.1.3. Interni akt.....	8
3.1.4. Lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba	9
3.1.5. Interna revizija.....	9
3.1.6. Vođenje evidencija	10
3.1.7. Uspostava odgovarajućeg informacijskog sustava	10
3.2. Procjena rizika	11
3.2.1. Analiza rizika.....	11
3.2.2. Ocjenjivanje rizičnosti.....	11
3.2.3. Visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma	13
3.2.4. Srednji (prosječni) rizik za pranje novca i financiranje terorizma.....	16
3.2.5. Neznatni rizik za pranje novca i financiranje terorizma	16
3.3. Dubinska analiza stranke.....	17
3.3.1. Mjera utvrđivanja stvarnog vlasnika.....	18
3.3.2. Prepuštanje dubinske analize trećoj osobi.....	19
3.3.3. Pojačana dubinska analiza stranke	20
3.3.4. Pojednostavljena dubinska analiza stranke	23
3.4. Praćenje poslovnih aktivnosti stranke i obavješćivanje Ureda.....	24
3.4.1. Mjere i učestalost praćenja poslovnog odnosa	24
3.4.2. Obavješćivanje Ureda o transakcijama	25
4. Završne odredbe.....	26

Na temelju odredaba članka 15. točke 1. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (NN, br. 140/05 i 12/02) i članka 88. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN, br. 87/08 i 25/12), Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga na sjednici Upravnog vijeća održanoj dana 31. listopada 2014. donosi Smjernice za provođenje Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma za obveznike u nadležnosti Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga.

1. Uvodne odredbe

1.1. Svrha i primjenjivost Smjernica

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (dalje u tekstu: Agencija) na temelju odredbi članka 88. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: Zakon) ovlaštena je samostalno ili u suradnji s drugim nadzornim tijelima izdati smjernice vezane za provođenje pojedinih odredaba Zakona i na temelju njega donesenih propisa. Smjernice za provođenje Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: Smjernice) donesene su kako bi se na jedinstven način primjenjivale odredbe Zakona i na temelju njega donesenih propisa kod obveznika kako su navedeni u Zakonu, a koji su subjekti nadzora Agencije.

1.2. Pojmovno određenje pranja novca

Prema Zakonu pojam pranja novca se odnosi na izvršavanje radnji kojima se prikriva pravi izvor novca ili druge imovine za koju postoji sumnja da je pribavljena na nezakonit način u zemlji ili inozemstvu, uključujući:

- zamjenu ili bilo kakav drugi prijenos novca ili druge takve imovine,
- prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, vlasništva ili prava u vezi s novcem ili drugom takvom imovinom,
- stjecanje, posjedovanje ili uporaba novca ili druge takve imovine.

Postupak pranja novca uglavnom se odvija u sljedećim fazama:

1. **Faza polaganja** je trenutak kada se sredstva pribavljena na nezakonit način različitim metodama i tehnikama odvajaju ili udaljavaju od svog pravog, nezakonitog izvora te se prvi put ulažu u financijski sustav. U ovoj fazi „prljavi“ novac je najvidljiviji i izložen je otkrivanju.
2. **Faza prikrivanja** obuhvaća proces kada se sredstva plasiraju u financijske tijekove te se pomoću izvođenja niza složenih transakcija pokušava prikriti izvor nezakonito stečenih sredstava ili vlasnika tih sredstava. U ovoj fazi otkrivanje „prljavog“ novca je otežano.
3. **Faza integracije** je završna faza postupka pranja novca. Ukoliko su nezakonito stečena sredstva uspješno plasirana u financijski sustav i kroz fazu prikrivanja udaljena od svog

nezakonitog izvora, „prljavi“ novac se u ovoj fazi uključuje u legalne financijske tijekove čime se pripaja ostalim vrijednostima financijskog sustava zemlje što gotovo onemogućava otkrivanje.

Porast broja korištenih sofisticiranih i složenih metoda u svrhu prikrivanja podrijetla nezakonito stečene imovine bilježi se usporedno s tehnološkim razvojem. Od velikog broja metoda navodi se nekoliko najčešće korištenih kojima se pokušava zaobići sustav za otkrivanje i sprječavanje pranja novca:

1. Višestruke transakcije - ukoliko ista osoba u jednome danu obavi dvije ili više transakcija, a ukupan broj transakcija u jednom danu prelazi propisani limit za identifikaciju ili obavješćivanje Ureda za sprječavanje pranja novca (dalje u tekstu: Ured).
2. Fiktivne tvrtke - *shell* tvrtke prikrivaju sredstva pranja novca, a *front* tvrtke obavljaju legalne poslovne aktivnosti radi prikrivanja pranja novca. Ova metoda se često koristi u fazi prikrivanja, a sam postupak pranja novca može se odvijati i u nekoliko zemalja.
3. Kockarnice - osoba s gotovim novcem dolazi u kockarnicu gdje dobiva žetone s kojima odigra nekoliko serija, a za većinu preostalih žetona traži isplatu koju potom deponira na račun trećih osoba.
4. Nominalni predstavnici - osoba koja želi prikriti podrijetlo nezakonito stečene imovine koristi nominalne predstavnike (članovi obitelji, prijatelji, poslovni suradnici), koji uživaju povjerenje zajednice, provodeći transakcije u njegovo ime i na taj način odvlači neželjenu pažnju od nezakonitih aktivnosti. Ovo je najčešće korištena metoda pranja i prikrivanja novca.
5. Strukturiranje - veći iznosi transakcija se strukturiraju čime se pokušava izbjeći obveza obavješćivanja o gotovinskim transakcijama te se mijenjanju iznosi transakcije radi izbjegavanja identifikacije stranke odnosno popunjavanja i podnošenja odgovarajuće dokumentacije koja proizlazi iz propisa u području sprječavanja pranja novca. Takve iznose transakcija u financijski sustav najčešće deponira veći broj osoba.
6. Kupovina imovine gotovim novcem - kod kupovine luksuznih proizvoda, nekretnina i zemljišta gotovim novcem, najčešće se imovina upisuje na ime bliskog suradnika ili srodnika u svrhu prikrivanja stvarnog vlasnika. Često se preprodajom imovine prikriva njeno pravo podrijetlo i stvarni vlasnik.
7. Otkup valute - nezakonito stečenim sredstvima kupuje se strana valuta koja se najčešće transferira na bankovne račune u *off-shore* financijske centre.

1.3. Pojmovno određenje financiranja terorizma

Financiranje terorizma Zakonom je definirano kao osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u cijelosti ili dijelom, za počinjenje terorističkoga kaznenog djela, od strane terorista ili terorističke organizacije.

Rizik financiranja terorizma ili pranja novca jest rizik da će stranka zlouporabiti financijski sustav za pranje novca ili financiranje terorizma, odnosno da će neki poslovni odnos, transakcija ili proizvod biti posredno ili neposredno upotrijebljeni za financiranje terorizma ili pranje novca.

Financiranju terorizma za razliku od postupka pranja novca ne prethodi uvijek nezakonita aktivnost što znači da izvori financiranja mogu biti zakoniti ili nezakoniti. Također, iznosi financiranja terorizma nisu uvijek veliki, a transakcije ne moraju biti kompleksne kao u postupcima pranja novca. Navedene okolnosti otežavaju otkrivanje financiranja terorizma zbog čega mjere koje se koriste radi sprječavanja pranja novca nisu dovoljne te moraju biti dopunjene posebnim mjerama koje propisuju nadležna međunarodna tijela.

Postoje dvije primarne metode koje se koriste za financiranje terorizma. Prva metoda uključuje prikupljanje financijske pomoći od zemalja, organizacija ili pojedinaca, a druga metoda uključuje zakonite i nezakonite aktivnosti koje generiraju dobit. Kada izvori financiranja terorističkih aktivnosti proizlaze iz nezakonitih aktivnosti, tada se pristup temeljen na procjeni rizika pranja novca može primijeniti i na financiranje terorizma. No, kada izvori financiranja terorističkih aktivnosti proizlaze iz zakonitih aktivnosti, tada je teže utvrditi da se ta sredstva upotrebljavaju u terorističke svrhe.

1.4. Osnovna načela borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma

1. Utvrđivanje i provjera identiteta stranke

Obveznici moraju, prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije iznad Zakonom određenog iznosa ili u drugim slučajevima koji su utvrđeni Zakonom, dobiti potrebne podatke o stranci, kako bi utvrdili i potvrdili njezin identitet. Identitet stranke moguće je vjerodostojno potvrditi isključivo iz važećih, neovisnih i objektivnih izvora, kao što su službeni identifikacijski dokument, odnosno druge javne isprave koje dokazuju istinitost identiteta stranke (službeni osobni dokumenti, ovjereni ispisi iz sudskog ili drugog javnog registra). U slučaju kada identitet stranke nije moguće utvrditi ili provjeriti, obveznik ne smije sklopiti poslovni odnos ili provesti transakciju, odnosno mora prekinuti sve postojeće poslovne odnose s tom strankom.

2. Provođenje zakona i standarda

Pri obavljanju svoje registrirane djelatnosti, obveznici se moraju ponašati u skladu s usvojenim zakonima i podzakonskim aktima koji uređuju područje otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te osigurati da se propisane mjere ugrade u djelovanje obveznika na svim nivoima na način da se cjelokupno poslovanje obveznika obavlja u skladu sa Zakonom.

3. Suradnja s Agencijom i Uredom

U okviru zakonskih ovlasti, obveznici moraju osigurati punu suradnju s nadzornim tijelima kao što su Agencija i Ured. Obveza suradnje između obveznika i nadzornih tijela posebno je važna u slučaju dostavljanja dokumentacije te podataka i informacija, koji se odnose na stranke ili transakcije kod kojih postoje razlozi za sumnju u pranje novca ili financiranje terorizma. Suradnja

je prijeko potrebna i u slučaju obavješćivanja o bilo kakvom ponašanju ili okolnostima, koje jesu ili bi mogle biti povezane s pranjem novca ili financiranjem terorizma i koje bi mogle štetiti sigurnosti, stabilnosti i ugledu financijskog sustava Republike Hrvatske. Upravo zato prihvaćeni interni postupci ni u kojem slučaju ne smiju, posredno ili neposredno, ograničavati suradnju obveznika s Agencijom i/ili Uredom, ili na bilo koji način utjecati na učinkovitost takve suradnje.

4. Usvajanje unutarnjih politika, postupaka i interne revizije

Obveznici moraju prihvatiti jedinstvenu politiku upravljanja rizicima za pranje novca i financiranje terorizma, te na temelju nje usvojiti učinkovite interne postupke, posebno na području: provjere stranke, analize rizika, prepoznavanja stranaka i transakcija kod kojih postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma. Posebno je važno da svi zaposleni budu upoznati s tim postupcima, da se u skladu s njima ponašaju te da ih koriste tijekom svojeg rada. Politika obveznika, glede upravljanja rizicima, mora uključivati: postupke prijema i postupanja sa strankom, postupke pripreme analize rizika, procese edukacije zaposlenih, mehanizme interne revizije, postupke prepoznavanja i obavješćivanja o sumnjivim transakcijama, odgovornost zaposlenih za provođenje mjera otkrivanja i sprječavanja pranja novca ili financiranja terorizma.

5. Redovita edukacija zaposlenika

Obveznici moraju osigurati redovita stručna osposobljavanja i edukaciju svih zaposlenika koji posredno ili neposredno obavljaju poslove sprječavanja ili otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma, te obavljaju poslove koji su glede pranja novca ili financiranja terorizma više rizični, kao i svojih vanjskih zaposlenika i zastupnika koje je obveznik ovlastio za obavljanje poslova na temelju ugovora.

2. Zakonski okvir sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma

2.1. Hrvatska i međunarodna regulativa iz područja pranja novca i financiranja terorizma

U Republici Hrvatskoj zakonski okvir sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma čini Zakon koji je usklađen s Direktivom Europskog parlamenta i Vijeća 2005/60/ES od 26. listopada 2005. o sprječavanju uporabe financijskog sustava za pranje novca i financiranje terorizma¹ (Official Journal of the European Union OJ L 309/15), te pravilnici Ministarstva financija Republike Hrvatske koji su doneseni u skladu sa Zakonom.

¹ Dopune Direktive 2005/60/ES: Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 2008/20/ES od 11. ožujka 2008., kojom se dopunjuje Direktiva 2005/60/ES o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma (Official Journal of the European Union OJ L 76/46), Direktiva 2006/70/EC Komisije koja propisuje mjere za primjenu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća 2005/60/ES od 1. kolovoza 2006., glede definicije "politički izložene osobe" i tehničkih kriterija za pojednostavljenu proceduru dubinske analize klijenta, te iznimaka na temelju financijskih aktivnosti koje se obavljaju povremeno ili na vrlo ograničenim osnovama (Official Journal of the European Union Official Journal of the European Union OJ L 214/29).

Važna međunarodna regulativa iz područja pranja novca i financiranja terorizma obuhvaća:

1. Konvenciju o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom (*Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*; Strasbourg, 8.11.1990.). Republika Hrvatska konvenciju je potpisala 6. studenog 1996. i ratificirala 11. listopada 1997. godine,
2. Europsku konvenciju o suzbijanju terorizma (*European Convention on the Suppression of Terrorism*; Strasbourg, 27.1.1977.). Republika Hrvatska konvenciju je potpisala 7. studenog 2001. i ratificirala 15. siječnja 2003. godine,
3. Protokol o izmjenama i dopunama Europske konvencije o suzbijanju terorizma (*Protocol amending the European Convention on the Suppression of Terrorism*; Strasbourg, 15.5.2003.). Republika Hrvatska protokol je potpisala 17. rujna 2003. i ratificirala 10. svibnja 2005. godine,
4. Konvenciju Vijeća Europe o sprječavanju terorizma (*Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism*; Varšava, 16.5.2005.). Republika Hrvatska konvenciju je potpisala 16. svibnja 2005. i ratificirala 21. siječnja 2008. godine,
5. Konvenciju Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma (*Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism*; Varšava, 16.5.2005.). Republika Hrvatska konvenciju je potpisala 29. travnja 2008. i ratificirala 10. listopada 2008. godine,
6. Međunarodnu konvenciju o suzbijanju financiranja terorizma (*International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism*; New York, 9.12.1999.). Republika Hrvatska konvenciju je potpisala 11. studenog 2001. i ratificirala 1. prosinca 2003. godine,
7. Rezoluciju Vijeća sigurnosti Organizacije Ujedinjenih naroda broj 1373 iz 2001. godine,
8. Konvencije Ujedinjenih naroda²,
9. Preporuke međunarodne organizacije FATF o pranju novca i financiranju terorizma.

U Hrvatskoj su kaznena djela pranja novca i financiranje terorizma kriminalizirana odredbama Kaznenog zakona.

3. Mjere za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma

3.1. Sustav sprječavanja pranja novca

Zakon definira sveobuhvatan okvir mjera koje su obveznici dužni poduzimati u cilju sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (dalje u tekstu: SPNFT). Obveznici su tako prilikom obavljanja svojih djelatnosti dužni:

² Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci (*United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*; Beč, 19.12.1988.), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (*United Nations Conventions against Transnational Organized Crime*; New York, 15.11.2000.), Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije (*United Nations Convention against Corruption*; Merida, 14.12.2005.)

- procjenjivati rizik od zlouporabe za pranje novca i financiranje terorizma za pojedinu stranku, poslovni odnos, transakciju ili proizvod,
- provoditi mjere dubinske analize stranke,
- provoditi mjere za SPNFT u poslovnim jedinicama i društvima u kojima obveznik ima većinski udio ili većinsko pravo u odlučivanju, a koje poslovne jedinice i društva imaju sjedište u trećoj državi,
- imenovati ovlaštenu osobu i njenog zamjenika,
- omogućiti redovno stručno osposobljavanje zaposlenika te osigurati redovnu internu reviziju,
- izraditi i redovito dopunjavati listu indikatora za prepoznavanje stranaka i transakcija za koje postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma,
- obavještavati i dostavljati Uredu propisane i tražene podatke, informacije i dokumentaciju,
- osigurati čuvanje i zaštitu podataka te vođenje propisanih evidencija,
- uspostaviti odgovarajući informacijski sustav i
- provoditi druge zadaće i obveze u skladu sa Zakonom i propisima donesenima na temelju navedenog zakona.

Da bi osigurali dosljedno i efikasno provođenje navedenih mjera, obveznici moraju uspostaviti učinkoviti sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma.

Zakon polazi od osnovne pretpostavke da mjere koje obveznici poduzimaju moraju biti proporcionalne identificiranom riziku. U tu svrhu obveznici bi trebali osigurati da njihov sustav SPNFT omogućuje primjenu pristupa temeljenog na procjeni rizika, na taj način osiguravajući učinkovitu raspodjelu resursa, odnosno veću usredotočenost na ona područja koja predstavljaju veći rizik od pranja novca i financiranja terorizma.

Takav sustav mora biti prilagođen poslovanju obveznika. Sukladno tome, prilikom njegove uspostave potrebno je uzeti u obzir prirodu, opseg i složenost poslovanja obveznika te specifičnosti njegovih proizvoda.

Također, za uspostavu učinkovitog sustava SPNFT potrebno je utvrditi i razumjeti vjerojatnost da će se poslovanje obveznika iskoristiti za pranje novca ili financiranje terorizma, odnosno identificirati one dijelove poslovanja koji su najviše izloženi navedenom riziku, kao i razumjeti rizike kojima je društvo izloženo uslijed neučinkovitog sustava SPNFT.

Na osnovu analize navedenih elemenata obveznik će odrediti i razinu kompleksnosti svog sustava za SPNIFT.

3.1.1. Ovlaštena osoba i njezin zamjenik

Obveznici su sukladno odredbama članka 44. Zakona dužni imenovati jednu ovlaštenu osobu i jednog ili više zamjenika ovlaštene osobe te o tome obavijestiti Ured odmah, a najkasnije u roku od 7 dana od dana imenovanja, odnosno promjene podataka o ovlaštenoj osobi.

Ovlaštena osoba i njen zamjenik su osobe ovlaštene i odgovorne za provođenje mjera i radnji što se poduzimaju radi sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma, a osobito sljedeće:

- brine se za uspostavljanje, djelovanje i razvoj sustava sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma kod obveznika,
- brine se za pravilno i pravodobno pružanje podataka Uredu u skladu s Zakonom i propisima donesenima na temelju Zakona,
- sudjeluje u pripremanju operativnih postupaka i izradi njihovih izmjena te u sastavljanju internih akata obveznika koji se primjenjuju u sprječavanju i otkrivanju pranja novca i financiranja terorizma,
- sudjeluje u izradi smjernica za obavljanje interne revizije u vezi sa sprječavanjem i otkrivanjem pranja novca te financiranja terorizma,
- prati i koordinira aktivnosti obveznika na području sprječavanja i otkrivanja pranja novca te financiranja terorizma,
- sudjeluje u uspostavljanju i razvoju informacijske potpore za provođenje aktivnosti na području sprječavanja i otkrivanja pranja novca te financiranja terorizma kod obveznika,
- daje upravi ili drugom poslovodnom tijelu obveznika poticaje i prijedloge da se kod obveznika poboljšava sustav sprječavanja i otkrivanja pranja novca te financiranja terorizma,
- sudjeluje u pripremanju programa stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika obveznika u području sprječavanja i otkrivanja pranja novca te financiranja terorizma.

Radi omogućavanja učinkovitog obavljanja zadaća ovlaštene osobe i njenog zamjenika obveznik je dužan osigurati da osobe koje obavljaju te zadaće budu zaposlene na radnome mjestu koje je u organizacijskoj strukturi obveznika sistematizirano na takvom položaju da osobi omogućava brzo, kvalitetno i pravodobno izvršavanje zadaća. Osim toga, obveznik je dužan ovlaštenoj osobi i njenom zamjeniku osigurati nezavisnost u radu te mogućnost izravne komunikacije s upravom kao i:

- neograničeni pristup do svih podataka, informacija i dokumentacije koji su potrebni za sprječavanje i otkrivanje pranja novca ili financiranja terorizma,
- odgovarajuća ovlaštenja,
- odgovarajuće kadrovske, materijalne i druge uvjete rada,
- primjerene prostorne i tehničke uvjete koji jamče odgovarajući stupanj zaštite povjerljivih podataka i informacija kojima raspolaže ovlaštena osoba i njezin zamjenik,
- odgovarajuću informatičku potporu koja omogućava stalno i sigurno praćenje aktivnosti na području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma,
- redovito stručno osposobljavanje i izobrazbu u vezi sa sprječavanjem i otkrivanjem pranja novca i financiranja terorizma.

Unutarnje organizacijske jedinice, uključujući upravu ili drugo poslovodno tijelo obveznika dužne su ovlaštenoj osobi i njenom zamjeniku osigurati pomoć i potporu u obavljanju njihovih zadaća i stalno ih obavještavati o svim djelovanjima koja su ili bi mogla biti povezana s pranjem novca ili financiranjem terorizma. Način dostavljanja obavijesti i odvijanja suradnje između ovlaštene osobe i zaposlenika u ostalim organizacijskim jedinicama obveznici su dužni podrobnije propisati svojim internim aktima.

Obveznik je dužan osigurati da ovlaštena osoba obavlja svoje zadaće kao samostalan organizacijski dio koji je neposredno odgovoran upravi ili drugom poslovodnom tijelu te je funkcionalno i organizacijski odvojen od drugih organizacijskih dijelova. Ukoliko je opseg zadaća na području SPNFT trajno povećan, bilo zbog velikog broja zaposlenika, prirode ili opsega poslovanja obveznika ili drugih opravdanih razloga, obveznik je dužan osigurati ovlaštenoj osobi i zamjeniku da svoj radi i zadaće obavlja kao isključivu radnu obvezu s punim radnim vremenom.

Uvjeti za imenovanje osobe ovlaštenom osobom ili njenim zamjenikom definirani su člankom 45. Zakona.

3.1.2. Stručno osposobljavanje i izobrazba zaposlenika

Sukladno odredbama članka 49. Zakona obveznici su dužni osigurati redovito stručno osposobljavanje i edukaciju svih zaposlenika koji obavljaju zadaće na području SPNFT, odnosno svih koji obavljaju poslove na radnim mjestima koja su ili bi mogla biti neposredno ili posredno izložena riziku pranja novca i financiranja terorizma. U proces edukacije i osposobljavanja obveznik je dužan uključiti i sve nove zaposlenike i to prije interakcije sa strankama.

U okviru edukacije obveznik je dužan upoznati svoje zaposlenike sa odredbama Zakona, propisa donesenih na temelju Zakona, međunarodnih standarda koji proizlaze iz međunarodnih konvencija s područja SPNFT, s internim aktima obveznika, sa smjernicama i listom indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba te sa ostalim zadaćama propisanim Zakonom.

Obveznici bi edukacijom trebali osigurati zaposlenicima jasnije razumijevanje njihove uloge u sustavu SPNFT, odnosno shvaćanje njihovih konkretnih dužnosti i odgovornosti. U tu svrhu program edukacije mora biti primjeren vrsti i opsegu poslovanja obveznika i njegovoj izloženosti riziku pranja novca i financiranja terorizma.

Obveznici su dužni za svaku kalendarsku godinu pripremiti godišnji program stručnog osposobljavanja i edukacije na području SPNFT, a najkasnije do kraja tekuće godine. U programu mora biti definirano:

- sadržaj i opseg obrazovnog programa,
- cilj obrazovnog programa,
- način izvedbe obrazovnog programa (predavanja, radionice, vježbe itd.),
- krug zaposlenih kojima je obrazovni program namijenjen.

U pripremanju programa stručnog osposobljavanja i izobrazbe zaposlenika na području SPNFT sudjeluje i ovlaštena osoba i njezin zamjenik.

Ovlaštena osoba ili njen zamjenik, odnosno druga stručno osposobljena osoba koju na prijedlog ovlaštene osobe odredi uprava obveznika, može provoditi edukaciju zaposlenika na interno organiziranim radionicama te na drugi način osigurati izobrazbu zaposlenika o SPNFT (interni portal, online i slično). Obveznik je dužan dokumentirati vrijeme i način održavanja edukacije kao i sam sadržaj edukacije te popis osoba koje su sudjelovale.

3.1.3. Interni akt

Sukladno članku 48. Zakona obveznik je dužan donijeti interni akt kojim se određuju mjere, radnje i postupanja radi sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma u skladu s Zakonom i propisima donesenima na temelju Zakona.

Sukladno tome, internim aktom trebaju biti definirane konkretne mjere i postupanja zaposlenika od prijema stranke, odnosno uspostavljanja poslovnog odnosa, do ostalih mjera koje se poduzimaju radi SPNFT. Kako bi se osigurala dosljedna primjena tako definiranih mjera i postupanja zaposlenici moraju biti upoznati s odredbama internih akata koji u tu svrhu moraju biti lako dostupni.

Internim aktom mora se definirati najmanje sljedeće:

- postupci analize rizičnosti stranke, poslovnog odnosa ili transakcije,
- postupci provođenja mjera dubinske analize uključujući mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa, sukladno identificiranom riziku,
- postupci kojima se utvrđuje da li je stranka politički izložena osoba,
- način prepoznavanja i postupke zaposlenika nakon prepoznavanja sumnjivih transakcija i stranaka,
- odgovornost ovlaštenih osoba i ostalih zaposlenika koji sudjeluju u provedbi Zakona te način dostavljanja obavijesti i odvijanja suradnje između ovlaštene osobe i zaposlenika u ostalim organizacijskim cjelinama obveznika,
- vođenje evidencija.

Internim aktom obveznik je dužan posebno propisati mjere koje se poduzimaju radi upravljanja rizikom koji prati poslovni odnos ili transakcije sa strankama koje nisu fizički nazočne kao i mjere za sprječavanje upotrebe novih tehnologija u svrhu pranja novca i financiranja terorizma.

Sastavni dio internog akta je i lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba za koje postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

Da bi se osigurala učinkovita primjena odredbi internih akata obveznika posebno je važno da svi zaposleni budu upoznati s navedenim odredbama te svojim obvezama i odgovornostima koje proizlaze iz internih akata.

3.1.4. Lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba

Člankom 41. Zakona propisana je obveza sastavljanja liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba u vezi s kojima postoje razlozi za sumnju na pranje novca i financiranja terorizma. Prilikom sastavljanja liste indikatora obveznici su dužni uzeti u obzir specifičnost svog poslovanja i karakteristike sumnjivih transakcija iz članka 42. Zakona.

Lista indikatora predstavlja temeljne smjernice za prepoznavanje sumnjivih okolnosti povezanih s određenom strankom, transakcijom ili poslovnim odnosom te je stoga nužno osigurati da zaposlenici obveznika budu upoznati s indikatorima kako bi ih u svojem radu mogli efikasno primjenjivati.

Obveznici su dužni listu indikatora kao sastavni dio svog internog akta, dopunjavati i prilagođavati prema njima poznatim trendovima i topologijama pranja novca te okolnostima koje proizlaze iz njihovog poslovanja.

3.1.5. Interna revizija

Člankom 50. Zakona propisano je da su obveznici dužni najmanje jednom godišnje osigurati redovitu internu reviziju obavljanja zadaća SPNFT te o tome, na zahtjev obavijestiti Ured.

Namjena interne revizije je utvrđivanje i eliminiranje manjkavosti u provođenju propisanih mjera otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te poboljšanje sustava otkrivanja sumnjivih transakcija ili stranaka.

Sukladno tome, obveznik će najmanje jednom godišnje organizirati provedbu interne revizije koja neovisno i objektivno procjenjuje sustav SPNFT te daje stručno mišljenje i savjete za unapređenje s ciljem poboljšanja navedenog sustava.

Obavljanje poslova interne revizije zadaća SPNFT obveznik će povjeriti funkciji interne revizije, odnosno osobi koja obavlja poslove interne revizije poslovanja obveznika sukladno posebnim zakonima kojima se regulira njegovo poslovanje, ukoliko je obveznik sukladno tim zakonima dužan ustrojiti funkciju interne revizije, odnosno osigurati provedbu interne revizije.

Ukoliko pak obveznik nema zakonsku obvezu provedbe interne revizije poslovanja odnosno nema obvezu uspostaviti funkciju interne revizije, internu reviziju obavljanja zadaća SPNFT može povjeriti osobi koja ne obavlja poslove i zadatke vezane za SPNFT kod obveznika (naročito obavljanje dubinske analize klijenta, izvješćivanje i praćenje usklađenosti), a ima potrebne kompetencije i znanja.

O provedenoj reviziji interni revizor sastavlja izvješće koje obuhvaća nalaze te preporuke i mjere za otklanjanje nedostataka kao i rokove za njihovo uklanjanje.

Kod provođenja interne revizije obveznik treba obratiti pozornost na sljedeća ključna područja:

- obavljanje operativnih postupaka otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u skladu s politikom upravljanja rizicima za pranje novca i financiranje terorizma,
- sukladnost izvedenih postupaka ocjenjivanja rizičnosti određene stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije s politikom upravljanja rizicima za pranje novca ili financiranje terorizma i analizu rizika,
- odgovarajuća sigurnost povjerenih podataka,
- odgovarajuće i cjelovito stručno osposobljavanje i edukacija iz područja otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma,
- odgovarajući i učinkoviti sustav dostave podataka o strankama i transakcijama, za koje postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

U izradi smjernica za obavljanje interne revizije sudjeluje i ovlaštena osoba Društva i njen zamjenik.

3.1.6. Vođenje evidencija

Prema članku 81. Zakona obveznici su dužni voditi sljedeće evidencije:

- evidenciju podataka o strankama, poslovnim odnosima i transakcijama povezanim s provedbom mjera dubinske analize stranke,
- evidenciju podataka o gotovinskim transakcijama dostavljenih Uredu,
- evidenciju podataka o sumnjivim transakcijama i osobama dostavljenih Uredu,
- evidenciju o uvidima nadzornih tijela u klasificirane podatke s istaknutim nazivom nadzornog tijela, imenom i prezimenom ovlaštene osobe koja je izvršila uvid te datumom i vremenom uvida u podatke.

Obveznici su dužni svojim internim aktom propisati način i oblik vođenja navedenih evidencija.

3.1.7. Uspostava odgovarajućeg informacijskog sustava

Sukladno odredbama Zakona financijske institucije dužne su uspostaviti odgovarajući informacijski sustav uzimajući u obzir svoju organizacijsku strukturu kako bi mogli brzo,

pravodobno i u cijelosti dati Uredu podatke o tome održavaju li ili su održavali poslovni odnos s određenom fizičkom ili pravnom osobom i koja je priroda tog odnosa.

Uspostavljeni informacijski sustav bi osim navedenog trebao omogućiti ovlaštenoj osobi i njenom zamjeniku stalno i sigurno praćenje aktivnosti na području SPNFT.

U tu svrhu obveznici bi trebali uspostaviti informacijski sustav koji će omogućiti vođenje evidencija o strankama za koje je izvršena dubinska analiza te ostalih evidencija propisanih Zakonom, kao i jednostavno te efikasno pretraživanje svih prikupljenih informacija o strankama, transakcijama i poslovnim odnosima. Takav sustav bi također trebao omogućiti učinkovito praćenje poslovnih odnosa te lakše prepoznavanje sumnjivih transakcija.

3.2. Procjena rizika

Kako bi spriječio preveliku izloženost negativnom učinku pranja novca i financiranja terorizma, obveznik je, u skladu sa Zakonom, dužan izraditi analizu rizika i pomoću te analize odrediti ocjenu rizika pojedine skupine ili vrste stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije u odnosu na moguće zloupotrebe u vezi s pranjem novca i financiranjem terorizma.

Pristup koji se temelji na procjeni rizika omogućuje obvezniku usmjeravanje pažnje na područja s najvećim rizikom, a s druge strane, smanjenje zahtjeva u područjima gdje je rizik nizak. Priprema analize rizika i ocjena rizika nužni su preduvjeti za provedbu propisanih mjera dubinske analize stranke. O kategoriji rizičnosti u koju su svrstane stranke, poslovni odnosi, proizvodi ili transakcije, ovisi i vrsta dubinske analize stranke koju obveznik mora obaviti u skladu sa Zakonom (obična dubinska analiza stranke, pojačana dubinska analiza stranke, pojednostavljena dubinska analiza stranke).

Obveznik je dužan periodično te kod svake značajne promjene izloženosti rizicima za pranje novca i financiranje terorizma procjenjivati primjerenost i učinkovitost upravljanja rizicima za pranje novca i financiranje terorizma, a najmanje jednom godišnje. Također, obveznik je dužan redovito revidirati, ažurirati i primjerenom dokumentirati sve postupke, alate i tehnike za upravljanje rizicima za pranje novca i financiranje terorizma.

3.2.1. Analiza rizika

U postupku analize rizika, uzimajući u obzir vrstu, opseg i složenost svojeg poslovanja, obveznik definira:

1. ocjenu vjerojatnosti da se njegovo poslovanje može zloupotrijebiti za pranje novca ili financiranje terorizma,
2. kriterije na temelju kojih će se određenu stranku, poslovni odnos, proizvod ili transakciju svrstati u pojedinu kategoriju rizičnosti za pranje novca ili financiranje terorizma,
3. posljedice i mjere za učinkovito upravljanje takvim rizicima.

3.2.2. Ocjenjivanje rizičnosti

Ocjenjivanje rizičnosti stranaka, poslovnih odnosa, proizvoda ili transakcija za pranje novca ili financiranje terorizma podrazumijeva njihovo svrstavanje u pojedinu kategoriju rizičnosti. Pri tome:

1. obveznik može sam, u skladu sa svojom politikom upravljanja rizicima, određenu stranku, poslovni odnos, proizvod ili transakciju svrstati u kategoriju visokog rizika,
2. obveznik ne smije sam proširiti krug stranaka, poslovnih odnosa, proizvoda ili transakcija, koje će tretirati kao neznatno rizične,
3. stranke, poslovne odnose, proizvode ili transakcije, koji su Zakonom i Smjernicama određeni kao visoko rizični, obveznik nikako ne smije klasificirati u kategoriju srednjega (prosječnoga) ili neznatnoga rizika,
4. svako ocjenjivanje rizičnosti stranaka, poslovnih odnosa, proizvoda ili transakcija za pranje novca ili financiranje terorizma obveznik treba primjereno dokumentirati i redovito ažurirati.

3.2.2.1. Početno ocjenjivanje rizičnosti

Na osnovi provedene analize rizičnosti, obveznik mora pripremiti ocjenu rizičnosti pojedinačne stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije, i to neposredno prije sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije, nakon provođenja sljedećih faza:

1. utvrđivanja istovjetnosti stranke s prikupljenim zahtijevanim podacima o stranci, poslovnom odnosu, proizvodu ili transakciji i drugim podacima, koje obveznik treba prikupiti za pripremu ocjene rizičnosti,
2. ocjenjivanja prikupljenih podataka u vezi s kriterijima rizičnosti za pranje novca ili financiranje terorizma (utvrđivanje rizika),
3. ocjenjivanja rizičnosti stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije, na temelju prethodno izrađene analize rizičnosti te svrstavanja stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije u jednu od kategorija rizičnosti,
4. provođenja mjera dubinske analize stranke (obična, pojačana, pojednostavljena).

3.2.2.2. Naknadno ocjenjivanje rizičnosti

U okviru mjera redovitog praćenja poslovnog odnosa sa strankom, obveznik ponovno provjerava utemeljenost početne ocjene rizičnosti ili poslovnog odnosa kojom je ocijenjena stranka kod obveznika te, pokaže li se nužnim, određuje novu ocjenu rizičnosti. Obveznik naknadno provjerava utemeljenost početne ocjene rizičnosti određene stranke ili poslovnog odnosa i u sljedećim slučajevima:

1. ako su se bitno promijenile okolnosti na kojima se temelji ocjena rizičnosti određene stranke ili poslovnog odnosa te njeno svrstavanje u određenu kategoriju rizičnosti,
2. ako obveznik posumnja u istinitost podataka na temelju kojih je donio ocjenu rizičnosti određene stranke ili poslovnog odnosa.

3.2.2.3. Kriteriji za određivanje kategorija rizičnosti stranke

Pri određivanju ocjene rizičnosti određene stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije, obveznik treba voditi računa o sljedećim kriterijima:

1. vrsti, poslovnom profilu i strukturi stranke,
2. geografskom porijeklu stranke,
3. prirodi poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije i
4. prošlim iskustvima obveznika sa strankom.

Osim navedenih kriterija, pri određivanju određenog stupnja rizičnosti pojedine stranke, poslovnog odnosa, proizvoda ili transakcije, obveznik mora posebno poštivati i druge kriterije, kao što su:

1. veličina, struktura i djelatnost obveznika, uključivši i opseg, strukturu i kompleksnost poslova koje obveznik obavlja na tržištu,
2. statusna i vlasnička struktura stranke,
3. nazočnost/nenazočnost stranke pri sklapanju poslovnog odnosa ili provođenju transakcije, posebno uzimajući u obzir korištenje novih tehnologija koje omogućuju anonimnost (npr. internetsko bankarstvo),
4. izvor sredstava koja su predmet poslovnog odnosa ili transakcije u slučaju stranke koja prema kriterijima iz Zakona, spada pod politički izložene osobe,
5. namjena sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije,
6. strankino poznavanje proizvoda i njezino iskustvo, odnosno znanje iz tog područja,
7. druge informacije koje pokazuju da stranka, poslovni odnos, proizvod ili transakcija mogu biti više rizični.

3.2.2.4. Kategorije rizičnosti stranaka

Prema kriterijima rizičnosti moguće je stranke, poslovni odnos, proizvod i transakciju razvrstati u tri glavne kategorije rizičnosti - visoki rizik, srednji (prosječni) rizik i neznatan rizik.

3.2.3. Visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma

3.2.3.1. Vrsta, poslovni profil i struktura stranke

Stranke koje predstavljaju visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma su:

1. stranke (fizičke ili pravne osobe i drugi subjekti) koje se nalaze na popisu osoba protiv kojih su na snazi mjere Vijeća Sigurnosti Organizacije Ujedinjenih Naroda (dalje u tekstu: VS OUN) ili Europske Unije (dalje u tekstu: EU) - među relevantne mjere se ubrajaju: financijske sankcije koje uključuju zamrzavanje sredstava na računu i/ili zabranu raspolaganja imovinom (ekonomski izvori), vojni embargo koji znači zabranu prometa oružjem sa subjektom i slično,
2. stranke s prebivalištem ili sjedištem u entitetima koji nisu subjekt međunarodnog prava, odnosno nisu međunarodno priznati kao države (takvi entiteti daju mogućnost fiktivne registracije pravne osobe, omogućavaju izdavanje fiktivnih identifikacijskih dokumenata i slično).

Također, stranke koje predstavljaju visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma su:

1. kod fizičkih osoba:
 - a) stranka je strana politički izložena osoba, odnosno osoba koja djeluje ili je u prošloj godini (ili dulje) djelovala na istaknutoj javnoj dužnosti i ima stalno prebivalište u državi članici EU ili u trećoj državi, odnosno osoba koja djeluje ili je djelovala u prošloj godini (ili dulje) na istaknutoj javnoj dužnosti u državi članici EU ili trećoj državi, kako je propisano člankom 32. stavkom 4. Zakona,
 - b) stranka čiji je član obitelji strana politički izložena osoba: bračni ili izvanbračni drug, roditelji, braća, sestre, djeca te njihovi bračni ili izvanbračni drugovi,

- c) stranka čiji je suradnik politički izložena osoba, odnosno svaka fizička osoba koja ima zajedničku dobit iz imovine ili uspostavljenog poslovnog odnosa, ili ima bilo koje druge uske poslovne kontakte s politički izloženom osobom.

2. kod pravnih osoba:

- a) stranka je strana pravna osoba koja ne obavlja ili ne smije obavljati trgovinske, proizvodne ili druge djelatnosti u državi u kojoj je registrirana (tu se radi o pravnoj osobi sa sjedištem u državi koja je poznata kao *off-shore* financijski centar, i za koju vrijede određena ograničenja kod neposrednog obavljanja registrirane djelatnosti u toj državi),
- b) stranka je strana pravna osoba koja obavlja poslove iz članka 3. točke 21. Zakona, a ima nepoznate ili prikrivene vlasnike, tajne ulagače ili upravljače,
- c) stranka ima kompliciranu statusnu strukturu ili kompleksan lanac vlasništva (komplicirana vlasnička struktura ili kompleksan lanac vlasništva otežava ili ne omogućava utvrđivanje stvarnog vlasnika stranke, odnosno osobe koja posredno osigurava imovinska sredstva, na temelju kojih ima mogućnost nadzirati, usmjeriti ili na drugi način značajno utjecati na odluke uprave ili posloводства stranke pri odlučivanju o financiranju i poslovanju),
- d) stranka je financijska organizacija koja za obavljanje svojih djelatnosti ne treba, odnosno nije obvezna dobiti licencu odgovarajućeg nadzornog tijela, odnosno, u skladu s matičnim zakonodavstvom, nije subjekt mjera na području otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma,
- e) stranka je neprofitna organizacija (ustanova, društvo ili druga pravna osoba, odnosno subjekt osnovan za javno-korisne, dobrotvorne namjene, vjerske zajednice, udruge, zaklade, fundacije, neprofitna udruženja i druge osobe koje ne obavljaju gospodarsku djelatnost) i ispunjava jedan od sljedećih uvjeta:
 - ima sjedište u državi koja je poznata kao *off-shore* financijski centar,
 - ima sjedište u državi koja je poznata kao financijski, odnosno porezni raj,
 - ima sjedište u državi koja nije članica EU ili potpisnica Sporazuma o osnivanju Europskog gospodarskog prostora (dalje u tekstu: potpisnica SEGP), odnosno u državi koja ne spada u jednakovrijedne treće države,
 - među njezinim članovima ili osnivačima je fizička ili pravna osoba koja je rezident bilo koje države navedene u prethodnoj točki.
- f) stranka je pravna osoba osnovana izdavanjem dionica na donositelja.

3.2.3.2. Zemljopisni položaj stranke

U stranke koje predstavljaju visoki rizik za pranje novca i financiranje terorizma se ubrajaju one sa sjedištem u:

1. državi koja nije članica Europske unije ili potpisnica SEGP, a u skladu s listom Ureda ne ulazi među ekvivalente treće države,
2. državi protiv koje su Ujedinjeni narodi ili druge međunarodne institucije uvele sankcije, embargo ili druge slične mjere,
3. državi koja je na temelju saznanja relevantnih međunarodnih organizacija poznata po visokom stupnju organiziranog kriminala posebno korupcije, trgovine oružjem, trgovine ljudima ili po kršenju ljudskih prava, proizvodnji ili organiziranoj i razvijenoj trgovini opojnim drogama,
4. državi koju je Međunarodna projektna skupina za financijske akcije (FATF) ocijenila kao visokorizičnu i nekooperativnu državu,

5. području poznatom kao *off-shore* financijskom centru ili poreznoj oazi,
6. države koje su ocijenjene od strane relevantnih međunarodnih organizacija kao zemlje kojima nedostaje odgovarajuće zakonodavstvo, regulacije i druge mjere za SPNFT,
7. državama u kojima se podupire ili omogućava poduzimanje terorističkih aktivnosti,
8. državi koju obveznik smatra rizičnom na osnovi vlastite procjene.

Kao nadležne međunarodne organizacije za praćenje učinkovitosti provođenja mjera na području SPNFT s odredbama međunarodnih standarda, obveznici kao meritorne trebaju tretirati sljedeće međunarodne organizacije:

1. Europsku središnju banku,
2. Odbor Europske Komisije za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma,
3. FATF,
4. Međunarodni monetarni fond,
5. Svjetsku banku,
6. Međunarodno udruženje financijskih nadzornih tijela koja se bave otkrivanjem i sprječavanjem pranja novca i financiranja terorizma - *Financial Intelligence Group* (Egmont Group),
7. Poseban odbor stručnjaka Vijeća Europe za ocjenjivanje mjera otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (MONEYVAL),
8. Monetarno udruženje komisija za vrijednosne papire (IOSCO),
9. Europsko nadzorno tijelo za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA),
10. Europsko nadzorno tijelo za osiguranje i strukovno mirovinsko osiguranje (EIOPA), Međunarodno udruženje nadzornih tijela za osiguranje (IAIS),
11. Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA).

Informacije o rizičnim zemljama mogu se dobiti na internetskim stranicama MONEYVAL-a, <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/>, i FATF-a, <http://www.fatf-gafi.org/>.

3.2.3.3. Poslovni odnosi, proizvodi i transakcije

U poslovne odnose koji mogu predstavljati visoki rizik za pranje novca i financiranje terorizma, ubrajaju se:

1. poslovni odnosi koji uključuju stalne ili velike uplate novčanih sredstava s računa stranke, odnosno kod kreditne ili financijske institucije u državi koja nije članica EU ili potpisnica SEGP ili državi koja se ne tretira kao jednakovrijedna treća država, odnosno poslovni odnosi koji uključuje veće isplate novčanih sredstava na račun stranke koji je otvoren u kreditnoj ili financijskoj instituciji zemlje koja nije članica EU, potpisnica SEGP ili jednakovrijedna treća zemlja,
2. poslovni odnosi koje u svoje ime i za račun stranke kao skrbnik sklopi, odnosno obavi strana kreditna financijska ili druga fiducijarna institucija sa sjedištem u državi koja nije članica EU, odnosno potpisnica SEGP ili jednakovrijedna treća država,
3. poslovni odnosi sklopljeni bez osobne nazočnosti stranke kod obveznika, a u vezi s kojom nisu ispunjeni uvjeti za provedbu pojednostavljene dubinske analize stranke i
4. poslovni odnosi koji bi bili sklopljeni u korist osobe ili subjekta koji se nalazi na popisu osoba ili subjekata protiv kojih su na snazi mjere VS OUN ili EU.

Kao proizvodi koji predstavlja visoki rizik za pranje novca i financiranje terorizma smatraju se svi prenosivi instrumenti koji glase na donositelja, ali isto tako prenosivi instrumenti, izdani na donositelja ili u korist fiktivnog primatelja, indosirani bez ograničenja ili u drugim oblicima koji

dopuštaju prijenos naslova nakon predaje i svi drugi nepotpuni instrumenti koji su doduše potpisani, ali bez navedenog imena primatelja novca.

Kao transakcije koje predstavljaju visoki rizik za pranje novca i financiranje terorizma, ubrajaju se:

1. transakcije koje su bile namijenjene osobama, odnosno subjektima protiv kojih su na snazi mjere VS OUN ili EU,
2. transakcije koje bi stranka izvršila u ime i za račun osobe ili subjekta protiv kojeg su na snazi mjere VS OUN ili EU,
3. uplata novčanih sredstava s računa stranke, odnosno isplata novčanih sredstava na račun stranke, koji je različit od računa koji je stranka navela pri utvrđivanju identifikacije, odnosno, preko kojega uobičajeno posluje ili je poslovala (posebno ako se radi o prekograničnoj transakciji),
4. transakcije namijenjene osobama s prebivalištem ili sjedištem u državi koja je poznata kao *off-shore* financijski centar ili porezna oaza,
5. transakcije namijenjene neprofitnim organizacijama koje imaju sjedište u: državi, poznatoj kao *off-shore* financijski centar, državi poznatoj kao financijski, odnosno porezni raj ili državi koja nije članica EU, odnosno potpisnica SEGP ili jednakovrijedna treća država.

3.2.3.4. Prethodna iskustva obveznika sa strankom

Stranke koje, s obzirom na iskustvo obveznika, predstavljaju visoki rizik za pranje novca ili financiranje terorizma su:

1. osobe za koje je Ured zatražio od obveznika u zadnje tri godine da dostavi podatke u skladu s odredbama članka 59. Zakona,
2. osobe za koje je Ured u zadnje tri godine obvezniku izdao nalog o privremenom zaustavljanju izvršenja sumnjive transakcije,
3. osobe za koje je Ured u zadnje tri godine obvezniku izdao nalog za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke,
4. osobe za koje je obveznik u zadnje tri godine dostavljao podatke Uredu jer su u vezi s tom osobom ili transakcijom koju je ta osoba obavljala, postojali razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

3.2.4. Srednji (prosječni) rizik za pranje novca i financiranje terorizma

Obveznik svrstava u kategoriju srednjih (prosječno) rizičnih onu stranku, poslovni odnos, proizvod ili transakciju koja na temelju kriterija iz Smjernica nije moguće svrstati među visoko ili neznatno rizične. Obveznik u tom slučaju postupa u skladu s odredbama Zakona prema kojima se uređuje područje obične dubinske analize stranke.

3.2.5. Neznatni rizik za pranje novca i financiranje terorizma

Kao stranku koja predstavlja neznatan rizik za pranje novca ili financiranje terorizma, obveznik tretira stranke navedene u članku 35. stavku 1. Zakona te stranke koje ispunjavaju uvjete propisane Pravilnikom o određivanju uvjeta pod kojima obveznik svrstava stranke u stranke koje predstavljaju neznatan rizik za pranje novca ili financiranje terorizma. Za navedene stranke obveznik može provesti pojednostavljenu dubinsku analizu, u skladu s odredbama članka 36. Zakona.

3.3. Dubinska analiza stranke

Obveznici su dužni u skladu s odredbama članka 8. Zakona, provoditi sljedeće mjere dubinske analize stranke:

1. utvrđivanje identiteta stranke i provjeru njezina identiteta na osnovi dokumenata, podataka ili informacija dobivenih iz vjerodostojnoga, pouzdanog i neovisnog izvora,
2. utvrđivanje i provjeru identiteta stvarnog vlasnika stranke,
3. prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije te drugih podataka u skladu sa Zakonom,
4. stalno praćenje poslovnog odnosa, uključujući pozorno praćenje transakcija obavljenih tijekom tog odnosa, kako bi se osiguralo da te transakcije odgovaraju saznanjima obveznika o toj stranci, vrsti posla i rizika, prema potrebi uključujući i podatke o izvoru sredstava, pri čemu dokumenti i podaci kojima obveznik raspolaže moraju biti ažurni.

Obveznik koji ne može provesti mjere iz članka 8. stavak 1. točka 1., 2. i 3. Zakona, ne smije uspostaviti poslovni odnos ili izvršiti transakciju, odnosno mora prekinuti već uspostavljeni poslovni odnos, te je dužan o tome, sa svim do tada prikupljenim podacima o stranci ili transakciji, obavijestiti Ured sukladno članku 42. Zakona.

Obveznici su sukladno članku 9. Zakona dužni obaviti dubinsku analizu stranke u sljedećim slučajevima:

1. Prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom. Poslovni odnos definira se kao svaki poslovni ili drugi ugovorni odnos koji stranka uspostavi ili sklopi kod obveznika i povezan je s obavljanjem djelatnosti obveznika te je trajnijeg karaktera koji omogućuje provođenje mjere stalnog praćenja.
Mjere dubinske analize stranke iz članka 8. stavak 1. točka 1., 2. i 3. Zakona obveznik je dužan provoditi prije uspostavljanja poslovnog odnosa. Te mjere obveznik može iznimno provesti i tijekom uspostavljanja poslovnog odnosa sa strankom ako je to neophodno kako se ne bi prekinuo uobičajeni način uspostavljanja poslovnih odnosa i ako u skladu sa člankom 7. Zakona postoji neznatan rizik od pranja novca ili financiranja terorizma.
Iznimno, društva za osiguranje koja imaju odobrenje za obavljanje poslova životnih osiguranja, podružnice društava za osiguranje iz trećih država koje imaju odobrenje za obavljanje poslova životnih osiguranja i društva za osiguranje iz država članica koja u Republici Hrvatskoj obavljaju poslove životnih osiguranja neposredno ili preko podružnice, mogu pri sklapanju poslova životnog osiguranja izvršiti provjeru identiteta korisnika police osiguranja i nakon sklapanja ugovora o osiguranju, ali najkasnije prije ili u vrijeme isplate osigurane svote, odnosno u trenutku kad imatelj prava iz osiguranja zatraži isplatu svojih potraživanja, izjavi da želi dobiti zajam na policu, dati je u zalog ili kapitalizirati.
2. Pri svakoj transakciji u vrijednosti od 105.000,00 kuna i više, bez obzira radi li se o jednoj transakciji ili više transakcija koje su međusobno očigledno povezane. Kao transakcije koje su međusobno očigledno povezane podrazumijevamo:
 - a) dvije ili više uzastopne, između sebe razdvojene transakcije, koje zajedno iznose više od 105.000,00 kuna i koje određena stranka izvršava u korist iste treće osobe za istu namjenu,

- b) dvije ili više transakcija, koje zajedno iznose više od 105.000,00 kuna i koje izvršava više osoba koje su povezane rodbinski ili kapitalno, u korist iste treće osobe za istu namjenu.

Općenito, transakcija jest svaki primitak, izdatak, prijenos s računa na račun, zamjena, čuvanje, raspolaganje i drugo postupanje s novcem ili drugom imovinom kod obveznika. Kod transakcije, za razliku od poslovnog odnosa, naglasak je na jednokratnoj aktivnosti. Obveznik je dužan provesti mjere dubinske analize iz članka 8. stavak 1. točka 1., 2. i 3. Zakona prije izvršenja transakcije.

3. Kod sumnje u vjerodostojnost i istinitost prethodno dobivenih podataka o stranci ili stvarnom vlasniku stranke.
4. Uvijek kada kod transakcije ili stranke postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranja terorizma, bez obzira na vrijednost transakcije.

Člankom 14. Zakona određene su iznimke od provođenja mjera dubinske analize kod određenih proizvoda. Iznimno od odredbi koje su određene navedenim člankom, nije dopušteno odustajanje od provođenja mjera dubinske analize kad u vezi sa strankom, proizvodom ili transakcijom postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

Pri obavljanju dubinske analize stranke, obveznik je dužan pribaviti podatke te utvrditi i provjeriti identitet stranke. Obveznik podatke prikuplja na način određen člankom 16. Zakona. A od članka 17. do članka 21. Zakona određene su mjere utvrđivanja i provjere identiteta stranke koja je fizička osoba, stranke koja je pravna osoba, zakonskog zastupnika pravne osobe, opunomoćenika pravne ili fizičke osobe i drugih pravnih osoba i s njima izjednačenih subjekata.

Prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije te drugih podataka određeni su odredbama članka 25. Zakona, dok su mjere stalnog praćenja poslovnog odnosa i dužnost provođenja ponovne godišnje dubinske analize strane pravne obveze određeni odredbama članka 26. i članka 27. Zakona.

3.3.1. Mjera utvrđivanja stvarnog vlasnika

Stvarni vlasnik stranke pojam je koji prema Zakonu označuje:

- fizičku osobu koja je konačni vlasnik stranke odnosno koja nadzire ili na drugi način upravlja pravnom osobom ili drugim subjektom (ako je stranka pravna osoba), ili
- fizičku osobu koja kontrolira drugu fizičku osobu u čije se ime obavlja transakcija ili koja obavlja aktivnost (ako je stranka fizička osoba).

Kod pravnih osoba, podružnica, predstavništva i drugih subjekata domaćeg i stranog prava izjednačenih s pravnom osobom, stvarnim vlasnikom se smatra:

- fizička osoba koja je konačni vlasnik pravne osobe ili koja kontrolira pravnu osobu izravnim ili neizravnim vlasništvom ili fizičku osobu koja ima kontrolu nad dovoljnim postotkom dionica ili glasova u toj pravnoj osobi, a zadovoljavanjem tog uvjeta smatra se postotak od 25% plus jedna dionica,
- fizička osoba koja na neki drugi način kontrolira upravu pravne osobe.

Kod pravnih osoba kao što su zaklade i kod pravnih poslova kao što su povjerenički poslovi kojima se upravlja novčanim sredstvima i raspodjeljuju novčana sredstva, stvarnim vlasnikom se smatra:

- fizička osoba koja je stvarni vlasnik 25% ili više imovinskih prava određenog pravnog posla, ako su budući stvarni korisnici već određeni,
- osobe u čijem je interesu pravni posao odnosno u čijem je interesu pravna osoba osnovana ili u čijem interesu posluje, ako fizičke ili pravne osobe koje će imati koristi od pravnog posla još nisu određene,
- fizička osoba koja kontrolira 25% ili više imovinskih prava određenog pravnog posla.

3.3.1.1. Utvrđivanje stvarnog vlasnika stranke koja je pravna osoba, predstavništvo, podružnica ili drugi subjekt domaćeg i stranog prava izjednačen s pravnom osobom

Obveznik je dužan utvrditi stvarnog vlasnika stranke koja je pravna osoba, predstavništvo, podružnica ili drugi subjekt domaćeg i stranog prava izjednačen s pravnom osobom i to prikupljanjem podataka kako je određeno člankom 16. Zakona.

Obveznik podatke prikuplja uvidom u izvornike ili ovjerene preslike isprava iz sudskog ili drugoga javnog registra koji ne smiju biti stariji od tri mjeseca. Također, može ih prikupiti i neposrednim uvidom u sudski ili drugi javni registar uzimajući pri tome u obzir da na izvodu iz registra u koji je izvršen uvid obveznik u obliku zabilješke upisuje datum i vrijeme te ime i prezime osobe koja je izvršila uvid. Izvod iz registra obveznik čuva u skladu s odredbama Zakona koji se odnose na zaštitu i čuvanje podataka.

Ako iz sudskog ili drugog javnog registra nije moguće prikupiti sve podatke o stvarnom vlasniku stranke, podatke koji nedostaju obveznik prikuplja uvidom u izvornike ili ovjerene preslike dokumenata i druge poslovne dokumentacije koju je obvezniku podnio zakonski zastupnik ili opunomoćenik.

Ako iz objektivnih razloga nije moguće prikupiti nedostajuće podatke na opisan način, obveznik prikuplja podatke neposredno iz izjave dane u pisanom obliku zakonskog zastupnika ili opunomoćenika stranke.

Ako prilikom utvrđivanja i provjere identiteta pravne osobe obveznik posumnja u istinitost prikupljenih podataka ili vjerodostojnost isprava i druge poslovne dokumentacije iz koje su uzimani podaci, mora prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije tražiti od zakonskog zastupnika ili opunomoćenika i njegovu pisanu izjavu.

Također, obveznik mora prikupiti podatke o konačnim stvarnim vlasnicima stranke. Prikupljene podatke obveznik provjerava na način koji mu omogućuje poznavanje strukture vlasništva i kontrolu stranke u stupnju koji, ovisno o procjeni rizika, odgovara kriteriju zadovoljavajućeg poznavanja stvarnih vlasnika.

3.3.2. Prepuštanje dubinske analize trećoj osobi

Prilikom sklapanja poslovnog odnosa sa strankom obveznik može, pod uvjetima koje određuju Zakon i podzakonski akti, povjeriti trećoj osobi:

- utvrđivanje i provjeru identiteta stranke,
- utvrđivanje identiteta o stvarnom vlasniku stranke,
- prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcije u skladu s člankom 8. stavkom 1. točkom 1., 2., i 3. Zakona.

Obveznik prethodno mora provjeriti ispunjava li treća osoba, kojoj će povjeriti provođenje mjera dubinske analize stranke, sve uvjete propisane Zakonom i podzakonskim aktima.

Obveznik dubinsku analizu koju je povjerila trećoj osobi ne smije prihvatiti kao odgovarajuću ako je treća osoba provela mjeru utvrđivanja i provjere identiteta bez nazočnosti stranke.

Ako je treća osoba umjesto obveznika provela dubinsku analizu stranke, ona je odgovorna za ispunjavanje obveza iz Zakona, uključujući obvezu prijavljivanja sumnjivih transakcija te obvezu čuvanja podataka i dokumentacije. No, obveznik i dalje snosi odgovornost za provođenje mjera dubinske analize povjerenih trećoj osobi.

Uz Zakon, Pravilnik o uvjetima pod kojima obveznici Zakona mogu mjere dubinske analize stranke prepustiti trećim osobama Ministarstva financija Republike Hrvatske (NN, br. 76/09), propisuje:

- tko može biti treća osoba,
- uvjete pod kojima obveznik dubinsku analizu može prepustiti trećoj osobi,
- način na koji će obveznik moći pribaviti podatke i dokumentaciju propisanu Zakonom od treće osobe,
- slučajeve u kojima obveznik ne smije uspostaviti poslovni odnos,
- odgovornost trećih osoba i
- slučajeve u kojima obveznicima neće biti dopušteno dubinsku analizu stranke povjeriti trećoj osobi.

3.3.3. *Pojačana dubinska analiza stranke*

Pojačana dubinska analiza stranke predstavlja posebni oblik dubinske analize stranke. Obveznici moraju obaviti pojačanu dubinsku analizu stranke u slučaju kada su određena stranka, poslovni odnos, proizvod ili transakcija kategorizirani kao visoko rizični za pranje novca ili financiranje terorizma.

Članak 30. Zakona posebno definira da je kao visoko rizično za pranje novca ili financiranje terorizma potrebno tretirati:

1. poslovne odnose sklopljene s politički izloženom osobom,
2. slučajeve kada stranka nije bila osobno nazočna pri utvrđivanju i provjeri identiteta za vrijeme provođenja mjera dubinske analize, i
3. uspostavljanje korespondentnog odnosa s bankom ili drugom sličnom kreditnom institucijom koja ima sjedište u trećoj državi,

Za navedene slučajeve, Zakon je posebno odredio opseg pojačane dubinske analize s primjenom dodatnih mjera koje obveznik mora provesti. Obveznik mjere pojačane dubinske analize stranke može primijeniti i u drugim slučajevima kad u skladu s odredbama članka 7. Zakona procijeni da zbog prirode poslovnog odnosa, oblika i načina izvršenja transakcije, poslovnog profila stranke ili zbog drugih okolnosti povezanih sa strankom postoji ili bi mogao postojati veliki rizik od pranja novca ili financiranja terorizma.

Kod pojačane dubinske analize stranke potrebno je obratiti pozornost na svaki rizik od pranja novca i financiranja terorizma koji bi mogao proizaći iz novih tehnologija koje omogućuju anonimnost te uspostaviti politike i poduzeti mjere za sprječavanje upotrebe novih tehnologija u tu svrhu.

3.3.3.1. Pojačana dubinska analiza strane politički izložene osobe

Prema Zakonu, strane politički izložene osobe su sve fizičke osobe sa stalnim prebivalištem ili uobičajenim boravištem u stranoj državi, koje djeluju ili su u posljednjoj godini (ili dulje) djelovale na istaknutoj javnoj dužnosti, uključujući i članove njihove uže obitelji ili osobe za koje je poznato da su bliski suradnici takvih osoba.

U skladu s odredbama Zakona, strana politički izložena osoba predstavlja visoko rizičnu stranku. Zato obveznik mora provesti pojačanu dubinsku analizu prije sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije u svim slučajevima kada kao stranka nastupa osoba koja je prema kriterijima Zakona i Smjernica definirana kao politički izložena osoba.

Pojačana dubinska analiza stranke, osim mjera dubinske analize stranke iz članka 8. stavka 1. Zakona, podrazumijeva provođenje dodatnih mjera i to:

1. prikupljanje podataka o izvoru sredstava i imovine koji jesu ili će biti predmet poslovnog odnosa, odnosno transakcije,
2. obvezno dobivanje pismenog odobrenja nadređene odgovorne osobe i to prije sklapanja poslovnog odnosa s takvom strankom,
3. posebno pažljivo praćenje transakcija i drugih poslovnih aktivnosti koje kod obveznika provodi strana politički izložena osoba, i to nakon sklapanja poslovnog odnosa.

Podatak o tome je li konkretna osoba strana politički izložena osoba ili ne, obveznik dobije iz posebne vlastoručno potpisane pismene izjave koju stranka ispuni prije sklapanja poslovnog odnosa ili izvršenja transakcije. Pisana izjava mora biti sastavljena na hrvatskom i engleskom jeziku, te ju obveznik mora predložiti na potpisivanje svakoj stranci koja je fizička osoba sa stalnim prebivalištem u drugoj državi. Pismena izjava mora uključivati najmanje sljedeće podatke:

1. ime i prezime, stalno prebivalište, datum i mjesto rođenja stranke koja sklapa poslovni odnos ili izvodi transakciju, te broj, vrstu i naziv izdavatelja važećega osobnog dokumenta,
2. izjavu je li stranka prema kriterijima Zakona, politički izložena osoba ili ne,
3. podatke o tome o kojoj vrsti politički izložene osobe se radi (radi li se o osobi koja djeluje ili je u zadnjoj godini (ili dulje) djelovala na istaknutoj javnoj dužnosti, ili o članu obitelji politički izložene osobe, ili o bliskom suradniku politički izložene osobe),
4. podatke o vremenu obavljanja te funkcije, ako je stranka osoba koja djeluje ili je djelovala u zadnjoj godini (ili dulje) na istaknutoj javnoj dužnosti u stranoj državi,
5. podatke o vrsti javne funkcije koju osoba obavlja ili je u zadnjih godinu dana (ili dulje) obavljala (predsjednik države, predsjednik vlade, veleposlanik itd.),
6. podatke o obiteljskom odnosu, ako je stranka član obitelji politički izložene osobe koja djeluje ili je djelovala u zadnjih godinu dana (ili dulje) na istaknutoj javnoj dužnosti u stranoj državi,
7. podatke o obliku i načinu poslovne suradnje, ako je stranka bliski suradnik osobe koja djeluje ili je djelovala u zadnjih godinu dana (ili dulje) na istaknutoj javnoj dužnosti u stranoj državi,
8. odredbu prema kojoj stranka dozvoljava obvezniku da u svrhu provjere istinitosti podataka dobivenih izjavom, samostalno provjeri podatke o stranci na osnovu uvida u javne ili druge dostupne evidencije podataka, odnosno da ih provjeri neposredno kod nadležnih organa druge države, pri konzularnom predstavništvu ili veleposlanstvu te države u Republici Hrvatskoj, odnosno Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske,
9. vlastoručni potpis stranke.

U slučaju sumnje na istinitost podataka dobivenih izjavom, obveznik može podatke dodatno provjeriti uvidom u javne i druge, njemu dostupne podatke (obveznik sam prosuđuje u kolikoj mjeri i u kojem opsegu će kao vjerodostojne i za dubinsku analizu stranke relevantnim smatrati komercijalne popise tj. baze podataka politički izloženih osoba), te podatke može provjeriti i kod nadležnih državnih organa drugih država, konzularnih predstavništava ili veleposlanstava stranih država u Republici Hrvatskoj i Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske.

Za razliku od sklapanja poslovnog odnosa sa strankama koje imaju prebivalište u inozemstvu, kod sklapanja poslovnog odnosa sa strankama koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, obveznik ne treba dobiti posebnu izjavu o tome je li stranka politički izložena osoba, već obveznik, na temelju dobivenih podataka o stranci i javno dostupnih informacija, sam prosuđuje je li stranka politički izložena osoba.

3.3.3.2. Nenazočnost stranke pri utvrđivanju i provjeri identiteta

Obveznik je prema članku 33. Zakona dužan pri utvrđivanju i provjeri identiteta stranke koja nije osobno nazočna primijeniti sljedeće dodatne mjere pojačane dubinske analize:

1. prikupiti dodatne isprave, podatke ili informacije na osnovi kojih provjerava identitet stranke,
2. dodatno provjeriti podnesene isprave ili ih dodatno potvrditi od strane kreditne ili financijske institucije iz članka 3. točke 12. i 13. Zakona,
3. primijeniti mjeru da se prvo plaćanje u poslovnoj aktivnosti izvrši putem računa otvorenog na ime stranke kod druge kreditne institucije. Jedino ako obveznik primjenjuje ovu mjeru dopušteno je uspostavljanje poslovnog odnosa bez nazočnosti stranke.

Dodatne isprave, podaci ili informacije na osnovi kojih se provjerava identitet stranke mogu biti sljedeće:

1. za rezidente dokaz o prebivalištu od nadležnoga državnog tijela koje vodi evidenciju o građanskim stanjima ili uvjerenje o prebivalištu izdano od nadležne policijske uprave; za nerezidente potvrdu nadležnoga tijela o stalnoj adresi,
2. podaci o izvoru sredstava i imovine koji jesu ili će biti predmet poslovnog odnosa,
3. potvrda o zaposlenju ili javnoj funkciji koju osoba obnaša.

Za fizičke osobe obveznici mogu dodatno provjeriti podnesene isprave na najmanje jedan od sljedećih načina:

1. kontaktiranjem klijenta telefonom, pismom ili elektroničkom poštom radi potvrđivanja danih informacija nakon što je uspostavljen poslovni odnos ili
2. potvrđivanjem valjanosti službene dokumentacije pomoću potvrde koju daje ovlaštena osoba (npr. službenik veleposlanstva, javni bilježnik).

Za pravne osobe obveznici mogu dodatno provjeriti podnesene isprave na najmanje jedan od sljedećih načina:

1. pregledom preslike najnovijeg izvješća o poslovanju i financijskih izvješća;
2. pregledom društva ili drugim ispitivanjem kako bi se utvrdilo da društvo nije prestalo poslovati, da nije izbrisano iz registra ili likvidirano odnosno da nije u procesu prestanka poslovanja, brisanja iz registra ili likvidacije;

3. neovisnom provjerom informacija, kao što je pristupanje javnim i privatnim bazama podataka;
4. pribavljanjem prethodnih preporuka obveznika;
5. kontaktiranjem društva telefonom, poštom ili elektroničkom poštom.

U nekim jurisdikcijama mogu postojati i druge isprave koje su po svojoj prirodi istovjetne, a koje se mogu dati kao zadovoljavajući dokaz o identitetu stranke.

3.3.3.3. Druge visoko rizične stranke

Zakon u odredbama članka 30. stavka 3. navodi da se mjere pojačane dubinske analize stranke smisleno mogu upotrijebiti i u drugim slučajevima visoko rizičnih stranaka, poslovnih odnosa, proizvoda ili transakcija. Kao smislena upotreba propisanih zakonskih mjera, u skladu sa Smjernicama, ubraja se provedba sljedećih mjera:

1. obvezno prethodno pisano odobrenje za sklapanje takvog poslovnog odnosa ili izvršenje transakcije od strane nadređene osobe kod obveznika,
2. obvezno korištenje jedne od sljedećih mjera:
 - a) dobivanje dokumenata, podataka ili informacija, na temelju kojih obveznik dodatno provjerava i potvrđuje vjerodostojnosti identifikacijskih dokumenata i podataka pomoću kojih je bio utvrđen i potvrđen identitet stranke,
 - b) dodatno provjeravanje dobivenih podataka o stranci u javnim i drugim dostupnim evidencijama podataka,
 - c) dobivanje odgovarajućih referenci od strane kreditne ili financijske institucije s kojom stranka ima sklopljeni poslovni odnos (npr. otvoren račun), pri čemu je potrebno uzeti u obzir da se kao kreditne ili financijske institucije u ovom slučaju mogu tretirati samo institucije koje, u skladu sa matičnim zakonodavstvom poštuju mjere za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (iz EU ili jednakovrijednih trećih država),
 - d) dodatna provjera podataka i informacija o stranci kod nadležnih državnih tijela ili drugih nadležnih nadzornih institucija u državi u kojoj stranka ima svoje prebivalište ili sjedište,
 - e) uspostavljanje neposrednog kontakta sa strankom telefonski, ili posjetom ovlaštene osobe obveznika u kući ili sjedištu stranke,
3. obavezno praćenje transakcija i drugih poslovnih aktivnosti koje stranka obavlja kod obveznika.

3.3.4. Pojednostavljena dubinska analiza stranke

Zakon omogućava da obveznik obavi pojednostavljenu dubinsku analizu stranke što podrazumijeva da obveznik u određenom slučaju utvrđuje i provjerava identitet stranke kroz postupak koji je manje opsežan nego kod obične ili dubinske analize stranke. Pojednostavljenu dubinsku analizu stranke obveznik će obaviti u slučajevima:

- kad je rizik za pranje novca ili financiranje terorizma neznatan,
- kad su podaci o stranci koja je pravna osoba ili njen stvarni vlasnik transparentni, odnosno javno dostupni, ili
- kad na državnoj razini postoji odgovarajući nadzor nad poslovanjem stranke.

Kod provođenja pojednostavljene dubinske analize stranke, obveznik mora prikupiti i provjeriti podatke na način koji je određen člankom 36. Zakona.

Obveznik ne smije sklopiti poslovni odnos ili izvršiti transakciju prije nego utvrdi sve činjenice potrebne za prosuđivanje radi li se o pojednostavljenoj dubinskoj analizi stranke. Pojednostavljena dubinska analiza stranke nije dopuštena kada je u vezi sa strankom ili transakcijom, došlo do sumnje na pranje novca ili financiranje terorizma, odnosno ako je stranka, u skladu s ocjenom rizičnosti, uvrštena u kategoriju visoko rizičnih stranaka.

3.4. Praćenje poslovnih aktivnosti stranke i obavješćivanje Ureda

3.4.1. Mjere i učestalost praćenja poslovnog odnosa

Obveznici su dužni aktivno pratiti transakcije stranke obavljene tijekom trajanja poslovnog odnosa radi provjere odgovaraju li transakcije saznanjima obveznika o toj stranci, vrsti posla, izvoru sredstava, namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa ili transakcija. Svrha praćenja poslovnih aktivnosti stranke je provjera usklađenosti poslovanja stranke s predviđenom prirodom i namjenom poslovnog odnosa koji je stranka uspostavila s obveznikom (utvrđenim prilikom provođenja dubinske analize stranke) kao i uobičajenim opsegom poslovanja stranke.

Pritom, obveznici su dužni osigurati da opseg, odnosno učestalost provođenja mjera praćenja poslovnog odnosa, budu prilagođeni riziku od pranja novca ili financiranja terorizma kojem su izloženi tijekom obavljanja pojedinog posla, odnosno pri poslovanju s pojedinom strankom, (uzimajući u obzir i ocjenu rizičnosti stranke odnosno kategoriju rizičnosti u koju je svrstana), prema odredbama članka 7. Zakona.

Osim mjera praćenja poslovnog odnosa, obveznici su dužni redovito (najmanje jednom godišnje), odnosno najkasnije do isteka jedne godine od posljednje dubinske analize stranke, provesti ponovnu godišnju dubinsku analizu stranke - strane pravne osobe. Ponovna godišnja dubinska analiza, međutim, nije potrebna ako su ispunjeni uvjeti iz članka 35. Zakona za primjenu pojednostavljene dubinske analize stranke.

Godišnja dubinska analiza stranke obvezna je i za stranku pravnu osobu sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, koja obavlja transakcije u vrijednosti od 105.000,00 kuna i više, te koja je 25% i više u vlasništvu:

1. strane pravne osobe koja ne obavlja ili ne smije obavljati trgovinske, proizvodne ili druge djelatnosti u državi u kojoj je registrirana,
2. fiducijarnog ili drugoga sličnog društva stranog prava s nepoznatim odnosno prikrivenim vlasnicima, tajnim ulagačima ili upravljačima.

Ponovna godišnja dubinska analiza u navedenim slučajevima obuhvaća mjere i provodi se na način opisan odredbama članka 27. Zakona.

Prije provođenja ponovne godišnje dubinske analize određene stranke, obveznici ne smiju izvršavati transakcije za istu.

Provedba mjera praćenja poslovne aktivnosti stranke nije nužna ako stranka nije provodila poslovne aktivnosti (kupnja i prodaja financijskih instrumenta ili druge transakcije) nakon sklapanja poslovnog odnosa, odnosno provođenja ponovne dubinske analize. Mjere praćenja poslovnih aktivnosti stranke, u tom slučaju obveznik provodi po prvoj sljedećoj kupnji ili prodaji financijskog instrumenta, odnosno drugoj transakciji.

Intenzitet praćenja poslovnih aktivnosti stranke ovise o ocjeni rizičnosti određene stanke, odnosno o kategoriji rizičnosti u koju je stranka svrstana.

Obveznici su dužni postupke provođenja mjera stalnog praćenja poslovnog odnosa definirati i propisati svojim internim aktom. Nadalje, svojim internim aktima obveznik može propisati poduzimanje dodatnih mjera praćenja poslovnih aktivnosti određenih stranaka.

3.4.2. Obavješćivanje Ureda o transakcijama

3.4.2.1. Obveza i rokovi obavješćivanja Ureda o gotovinskim transakcijama

O svakoj gotovinskoj transakciji u iznosu od 200.000,00 kuna i više obveznici su dužni obavijestiti Ured odmah, odnosno najkasnije u roku od tri dana od dana izvršenja transakcije.

Obavijest o gotovinskim transakcijama u navedenom iznosu provodi se na posebnom Obrascu o obavješćivanju Ureda za prijavu gotovinskih transakcija u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj, koja je sastavni dio Pravilnika o obavješćivanju Ureda za sprječavanje pranja novca o gotovinskoj transakciji u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj te o uvjetima pod kojima obveznici za određene stranke nisu dužni obavješćivati Ured o gotovinskoj transakciji (Narodne novine br. 1/2009).

Navedenim podzakonskim aktom propisani su uvjeti pod kojima obveznici za određene stranke nisu dužni obavješćivati Ured o gotovinskoj transakciji, način obavješćivanja Ureda kao i dodatni podaci koji se u svrhu obavješćivanja o gotovinskim transakcijama dostavljaju Uredu.

3.4.2.2. Obveza i rokovi obavješćivanja Ureda o sumnjivim transakcijama i osobama

Sumnjivom transakcijom smatra se svaka pokušana ili izvršena gotovinska i negotovinska transakcija, bez obzira na vrijednost iste i način obavljanja, ako obveznik zna ili ima razloge na sumnje na koje upućuje članak 42. stavak 7. Zakona.

Za prepoznavanje sumnjivih transakcija i osoba u vezi s kojima postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma obveznici su dužni sastaviti i primjenjivati listu indikatora uzimajući u obzir specifičnosti svog poslovanja i karakteristike sumnjive transakcije na koje upućuje članak 42. stavak 7. Zakona. Lista indikatora sastavni je dio internog akta obveznika i podložna je izmjenama i dopunama sukladno promjenama u trendovima i tipologijama pranja novca te okolnostima koje proizlaze iz poslovanja samog obveznika. Procjena o sumnjivoj transakciji ili osobi temelji se, između ostalog, i na kriterijima koji su određeni u listi indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija ili osoba. Pritom, ako jedna transakcija ispunjava jedan od definiranih indikatora ili ako je u odnosu na osobu utvrđen jedan od indikatora sa liste indikatora, navedeno ne mora uvijek značiti da je riječ o sumnjivoj transakciji ili osobi, ali isto upućuje na potrebu dodatne analize pozadine i svrhe konkretne transakcije radi utvrđenja je li ista doista sumnjiva transakcija ili osoba ili nije.

Obveznici su dužni suzdržati se od provođenja sumnjivih transakcija te bez odgode obavijestiti Ured o sumnjivoj transakciji prije njezina izvršenja, a u obavijesti Uredu, između ostalog, navesti razloge za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma te oznaku indikatora na temelju kojeg je ocijenjeno da se radi o sumnjivoj transakciji ili osobi.

Iznimno, ako obveznici nisu bili u mogućnosti obavijestiti Ured o sumnjivoj transakciji na propisani način prije njezina izvršenja zbog prirode transakcije, ako transakcija nije bila izvršena ili zbog

drugih opravdanih razloga, dužni su obavijestiti Ured naknadno, ali ne kasnije od sljedećega radnog dana i u obavijesti o sumnjivoj transakciji dokumentima potkrijepiti razloge zbog kojih objektivno nisu mogli postupiti onako kako je propisano.

Način i rokovi obavješćivanja Ureda o sumnjivim transakcijama (neovisno o tome jesu li iste izvršene ili ne) ili osobama, kao i dodatni podaci koji su obveznici u vezi sumnjive transakcije ili osobe dužni pribaviti i dostaviti Uredu propisani su Pravilnikom o obavješćivanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama i osobama (Narodne novine br. 1/2009). Obavijest o sumnjivim transakcijama ili osobama dostavlja se na propisanom Obrascu za obavješćivanje o sumnjivim transakcijama i osobama koji je sastavni dio navedenog podzakonskog akta.

3.4.2.3. Složene i neobične transakcije

Obveznici moraju pridavati posebnu pozornost složenim i neobično velikim transakcijama kao i svakom obliku transakcije bez očite ekonomske ili vidljive zakonske svrhe, čak i onda kada za takvu transakciju još nisu utvrđeni razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma.

Kod takvih transakcija obveznici također moraju analizirati pozadinu i svrhu istih te evidentirati u pisanom obliku rezultate analize kako bi oni bili dostupni na zahtjev Ureda ili drugoga nadzornog tijela. Izvješće o rezultatima analize radi se kako bi postojalo adekvatno objašnjenje o razlozima zbog kojih određena transakcija nije prijavljena kao sumnjiva.

4. Završne odredbe

Smjernice se počinju primjenjivati dana 1. prosinca 2014. godine.

Danom primjene ovih Smjernica prestaju važiti Smjernice za provođenje zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma za obveznike u nadležnosti Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga od 10. rujna 2009. godine, KLASA: 011-02/09-04/36, URBROJ: 326-01-09-2.

KLASA: 003-08/13-03/3
URBROJ: 326-01-13-14-6
Zagreb, 31. listopada 2014.

PREDSJEDNIK UPRAVNOG VIJEĆA
Petar-Pierre Matek